

Особливості актуалізації варіантних фонетичних норм і форм словозміни у мові сучасного українського телебачення

О. М. Зайцева

Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: helenzaitseva@i.ua

Paper received 07.08.17; Accepted for publication 15.08.17.

Анотація. У статті звернено увагу на актуалізовані в мові сучасного українського телебачення певні варіантні явища, зокрема проаналізовано деякі з них, які належать до фонетичного рівня української мови; здійснено спробу дослідити деякі тенденції, що виникають на рівні словозміни журналістського мововжитку. Було з'ясовано, що у сучасному мовленні журналістів українських телеканалів представлені мовні варіанти значною мірою відповідають автохтонним мовним ознакам. Фонетичні варіанти та формально-граматичні словозмінні варіантні форми, які з розповсюдженням у мовній практиці й активізацією у мас-медіа, неодмінно ведуть до зміни усталених мовних норм, і, як наслідок, – можливо, до потенційної зміни узусу в українській мові.

Ключові слова: Варіантність, варіант, дублет, фонетичні норми, форми словозміни, мова сучасного українського телебачення.

Українське телебачення сьогодні – це переважно відкритий і незаангажований виклад у прямому ефірі найсвіжішого інформаційного продукту, який у лінгвістичному плані характеризується відродженням питомих мовних ознак української мови і взагалі посиленням уваги до чистоти й самототожності української мови [15, с. 15], помітною активністю журналістської мовотворчості, актуалізацією запозичень, збільшенням варіантних чи дублетних форм [6, с. 1]. Лінгводиномізм у TV-мовленні зумовлений, як правило, масштабними суспільно-економічними трансформаціями в країні. Наслідком таких суспільних зрушень відповідно є, крім інших процесів, і варіантність, яка дедалі більше прогресує й набуває у деяких випадках частотної системності. Саме спостереження за мововжитком журналістів та телеведучих українських телеканалів й зумовило мету нашого дослідження: проаналізувати деякі варіантні фонетичні явища, а також словозмінні форми у телемовленні сучасного періоду й попередніх 8-10 років.

Проблемі варіантності, або дублетності в лінгвістиці присвячені праці вітчизняних і зарубіжних мовознавців, як-от: О.О. Тараненка, І.Г. Матвіяса, О.А. Стишова, В.О. Юносової, Л.І. Кучеренко, В.В. Поставного, В.В. Виноградова, О.С. Ахманової, В.М. Ярцевої та інших дослідників. Предметом дослідження цього явища відповідно є мовний варіант, який являє собою: 1) видозміни, паралельні форми існування мовної одиниці, що модифікують різні аспекти її вираження (фонемний, морфемний або лексичний склад, місце наголосу, парадигму відмінювання, порядок слів та ін.), але не порушують принципу її тотожності; 2) конкретні форми вираження, реалізації в мовленні умовно-абстрактних мовних одиниць – фонем, морфем (алофона, аломорфа), лексеми і т. ін. [14, с. 64].

Загальновідомо, що варіантність як мовне явище притаманна усім структурним рівням мови: Варіантність у мові з часом зумовлює й варіантність норми, адже саме норми регулюють правильний вибір написання чи вимови мовних знаків та звуків. Норма, попри свою сталість, на певних синхронних зрізах свого розвитку є змінною величиною, оскільки за природою своєю вона являє собою діакритичну взаємозалежність статички й динаміки [11, с. 60]. Прикметно, що лінгвісти вважають найстабільнішими мовними нормами саме фонетичні норми, однак сучасна мовна практика в Україні і, зокрема, мововжиток телеведучих та журналістів, а також гостей студій (аналітиків, політологів, урядовців, депутатів), що окреслюються у загальний субстрат – мову телебачення, – дають право стверджу-

вати, що ситуація поволі змінюється: фонетичні норми дедалі більше набувають модифікацій, видозмінюються під впливом внутрішньомовних і зовнішньомовних чинників. І це закономірно: внутрішні суспільні й економічні процеси в державі, у цілому зорієнтовані на демократизаційний та євроінтеграційний розвиток суспільства, насамперед призвели до збільшення кількості носіїв мови. Про це зазначав і О.О. Тараненко [15, с. 15]. Саме це вже не могло не позначитися й на мові українського телебачення,

Насамперед нашу увагу привернули деякі фонетичні, а також формально-граматичні варіантні процеси, зафіксовані в усному мовленні, а також у графічному відтворенні телеефіру різноманітних інформаційних, аналітичних науково-освітніх телепередач українських телеканалів. Серед них відмежовуємо такі, як-от: Студія 1+1, ICTV, СТБ, 24 канал, які є найбільш популярними серед українського глядача. Іншу групу становлять молодші за своїм віком канали: 112 Україна, Еспресо TV, Newsone та ін., які завдяки своїй неординарній мовотворчості та дещо надто сміливій лінгвостилістиці також викликають певний науковий інтерес у лінгвістів.

Спостереження за ефірним мовленням названих вище телеканалів доводить, що більшою мірою й частіше впроваджує фонетичні та інші варіантні норми телеканал СТБ, дещо рідше – Студія 1+1 та ICTV. Цьому сприяє чітко структурована мовна політика каналів, підкріплена рекомендаціями лінгвістів, котрі прагнуть повернути призабуті питоми ознаки української мови. Підтвердження цьому знаходимо у настановчих рекомендаційних проектах і працях. Так, зафіксований у мовленні ведучих та журналістів СТБ та Студії 1+1 варіант /и/ чинної фонемі /і/ на початку слова перед **н** (*иниий, інакиий*) підкріплений рекомендаційно авторами “Promova, або Де ми помиляємося” (відпов. редактор – К.Г. Городенська), а саме: “У словах української мови, що починаються на **і**, після якого стоять приголосні **н** або **р**, початкове **і** треба вимовляти наближено до **и**, так само як у словах *ич, икати, икавка, ирій* (*і^иниий, і^иноді, і^иній, і^иржавий*)” [2, с. 95]. Пор. у сучасному телемовленні: *Світлана Оклей одразу ставала инишою* (СТБ, Вікна, 29.03.2013 р., 03.30, ведуча); *під цим словом мають на увазі геть инише* (Студія 1+1, ТСН, 21.05.2014 р., 19.30, ведуча); *йому пропонують виступати за инии країни* (СТБ, Вікна, 01.08.2016 р., 22.00, журналіст). На захисті цієї правописної норми стоїть також і лінгвіст І.Р. Вихованець, який у своїх публікаціях акцентує на розмежуванні фонологічних систем української і російської мов, і однією з таких

диференційних ознак, на думку вченого, якраз і має бути голосна фонема /и/ на початку слова [1, с. 5]. Мовознавець застерігає, що “усунення за допомогою правопису цієї фонемі на початку слова (*инший, инколи, иржа, ирий та ін.*) та й у інших позиціях призводить до поступової втрати її фонемного статусу, а отже, до руйнації своєрідності української мови і зближення системи голосних фонем в українській та російській мовах” [1, с. 5]. Серед українськомовних вітчизняних телеканалів лише 2 зазначених вище (СТБ та Студія 1+1) намагаються відродити фонемний статус /и/ на початку слова, і примітно, що СТБ все ж активніше впроваджує цю норму. Однак варто зауважити, що найбільша частотність такої варіантності припала саме на 2008-2009 роки, нині ж активність вживання цієї фонетичної варіантності поволи спадає. Окрім того, спостереження за мовою цих каналів фіксують, що варіант *и* застосовано мовцями переважно у слові *инший*, у слові ж *инакий* така варіантність значно рідша у мовній практиці журналістів та телеведучих, принаймні якщо порівняти ідентичну варіантність одного хронологічного періоду. Скажімо, лише за 2008-2009 роки у мововжитку українських телевізійників слово *инший* вжито у 8-10 разів частіше, ніж *инакий*. Серед них такі: *тут платять більше від инших* (СТБ, За вікнами, 12.05.2008 р., 23.15); *инша справа* (СТБ, Вікна, 25.11.2008 р., 22.00, ведуча); *на зло всім иншим* (СТБ, Вікна, 24.03.2009 р., 07.00, у графічному відтворенні); *завтра – инші люди* (СТБ, Вікна, 04.02.2009 р., 22.00, журналістка) та інші, а також: *ми не бачимо инакшого виходу* Студія 1+1, ТСН, 26.11.2008 р., 22.00, журналіст; *инакше – вимкнуть світло* (СТБ, Вікна, 02.12.2008 р., 22.00, ведуча); *инакша зачіска, инакий стиль, инакша програма* (СТБ, Вікна, 04.02.2009 р., 18.00, журналістка); Інші одиниці з початковим *и* перед *н* зустрічаються в мові сучасного українського телебачення одинично: *Проте инколи подвійний контроль не проходить* (СТБ, Вікна, 25.12.2009 р., 06.00, ведуча); *иншоземці невдоволені* (СТБ, Вікна, 11.10.2011 р., 18.00, ведуча).

Варіант *и*, який реалізується у слові *инший*, до прикладу, є давнім атрибутом давньоруського означального займенника *инишии*, принаймні тут йдеться про північно-український ареал. Це утверджено в дослідженнях Г. І. Гримашевич і М. Ярош. Аналізуючи займенники в актових книгах Житомирського гродського уряду 1590, 1635 років, дослідниці виявили, що саме останній варіант, який зафіксовано в староукраїнських пам'ятках XIV – XV ст., з часом усе більше поширюється у вживанні, перетворюючись на єдину форму літературної української мови [3, с. 7]. Лінгвісти наголошують, що форми займенника *инишии*, зафіксовані у зазначеному джерелі, як-от: *инишии, з ынчими, инишюу, з ънишими, гинишює, инишиє, принаймні* частина з них, мають виразний живомовний народний вплив [3, с. 7].

Цілком очевидно, що тенденція вживати у мовленні (а також і в графічному відтворенні) фонетичний варіант *и* замість чинного *і* на початку слова перед *н* та *р* у власне українських, а також запозичених словах (*инишии, инакше, икати, ирод*) викликана давньою традицією вживання цього звука в живій народній мові, а також узуальним вживанням у мові класиків української художньої літератури до правопису 1928 р., про що свідчать основні положення Проекту українського правопису 1999 р. [10], однак чи приживеться така традиція у мов-

ній практиці сучасних українців – це ще питання.

В українському телемовленні в останнє десятиріччя на рівні фонетичної варіантності простежується тенденція до вживання у мовленні початкового *е* замість чинного *є* в слові *Европа* і в похідних: *Европа виявилася не готовою до зими* (СТБ, Вікна, 24.11.2008 р., 22.00, ведуча); *нове озеро Європи* (СТБ, Вікна, 19.11.2008 р., 22.00, журналіст); *ліга Європи* (СТБ, Вікна, 28.08.2009 р., 08.00, ведуча); *Европа потерпає від спеки* (СТБ, Вікна, 02.07.2009 р., 07.00, журналіст). Похідні слова від *Европа*, здебільшого прикметники, з початковим *е* зафіксовано у таких фрагментах телемовлення: *європейська культура* (СТБ, Вікна, 08.12.2008 р., 22.00, у графічному відтворенні); *ціна для європейських споживачів* (СТБ, Вікна, 21.01.2009 р., 06.00, журналістка); *пологи по-європейському* (СТБ, Вікна, 15.12.2008 р., 22.00, у графічному відтворенні) та ін. Прикметниково-іменникові композити також вживаються у телемовленні з варіантом *е* замість чинного *є*: *середньоевропейська ціна* (СТБ, Вікна, 21.01.2009 р., 06.00, журналіст); *загальноєвропейська мережа* (ICTV, Факти, 30.09.2008 р., 18.45, ведуча). За частотними показниками чи не найуживанішим в українському телемовленні є *євро* (варіант до *євро*), очевидно, похідне від *Европа* (варіант до *Європа*), що утворилося на базі усіченої основи і має семантику “єдина грошова одиниця країн Європейського Союзу” [13, с. 690]. Зазначимо, що варіант *євро* демонструють майже усі телевізійні канали, активно моделюючи та відтворюючи його у складі різних композитів від кореневої морфемі *євро*: *євроспілка, євросоюз, єврокомісія, єврокомісар, євробачення*, Пор. : *Євроспілка дозволила* (СТБ, Вікна, 13.10.2008 р., 18.00, журналіст); *єврозона* (СТБ, Вікна, 14.05.2009 р., 22.00, у графічному відтворенні); *Євросоюз* (СТБ, Вікна, 14.01.2009 ., 08.00, у графічному відтворенні); *гості з Європарламенту* (СТБ, Вікна, 15.09.2008 р., 07.00, журналіст); *такий прилад надала Єврокомісія* (Студія 1+1, ТСН, 26.11.2008 р., 22.00, ведуча); *кажуть єврокомісари* (СТБ, Вікна, 12.01.2009 р., 07.00, журналістка); *торік вона перемогла на дитячому євробаченні* (СТБ, Вікна, 10.12.2009 р., 07.00, журналістка).

Чинники, що призводять до актуалізації у мововжитку журналістів та телеведучих українського ТБ (особливо у попередні 8-10 років) таких варіантних одиниць, очевидно, слід вбачати в бажанні прихильників чистоти української мови повернути до вжитку призабуті питомі українські властивості. Так, передавати “на початку слова *е* в чужих словах через *є* (а не *є*): *Европа, європейський, Евпаторія*” диктує норма правопису української мови 1928 р. [16, с. 68], щоправда із поправкою писати *є* в давніх запозиченнях із грецької мови (*Євген, єретик, Єгипет*). У сучасному ж мовленні, зокрема й зазначених українських телеканалів, нерідко спостережено й *Евген, Єгипет: сотник Андрій, чоловік Євгеній* (Студія 1+1, д/ф “Жіноче обличчя революції”, 15.05.2014 р., 22.20, ведуча); *порядок у Єгипті* (СТБ, Вікна, 02.02.2011 р., 18.00, ведуча). Проте відмітимо, що нині тенденція вживати варіант голосного початкового *е* замість чинного *є* у словах *Европа, європейський* і навіть *Єгипет* певною мірою послабилася, очевидно, не припавши до смаку носіям мови.

Варіантність словозміни формально-граматичної підсистеми української мови у телемовленні нинішніх медіа не поступається своєю чисельністю фонетичній мовній структурі. Якщо йдеться про словозмінну пара-

дигматику української мови (тобто форми слова), то її гнучкість дозволяє в усному мовленні, втім як і в письмовому, обирати той чи той мовний варіант, залежно від контексту, стилю чи доречності в мові. Про це слушно відмітила В.М. Ярцева: “На рівні морфології формальне варіювання має значення в тих випадках, коли при збереженні одного значення дві різні форми можуть чергуватися в тій самій позиції. Ці форми і є варіантами для одного з елементів парадигматичного ряду, хоча умови їх дистрибуції в межах мови можуть бути різні. Тобто використання варіантів часто залежить від стилістичного маркування, ступеня частоти і різних конкретних контекстуальних умов” [18, с. 10]. У мовленні журналістів, ведучих інформаційних, аналітичних, телепередач, блоків новин спостережено таку тенденцію на формально-граматичному рівні, вона проявляється здебільшого в усному мовленні, а також в графічному відтворенні назв сюжетів, рубрик.

Так, на рівні формального варіювання, про яке зазначала В.М.Ярцева, у телевізійній практиці нині просліджується тенденція до вибору на користь орудного відмінка замість усталеного місцевого або орудного з прийменником, які є атрибутом російської словозмінної парадигми (пор. рос. *ехать по дороге*, укр. *їхати по дорозі* → *їхати дорогою*; рос. *информация распространяется между людьми*, укр. *інформація розповсюджується між (межи) людьми* → *інформація шириться людьми*). У мові ж українських TV-медіа спостережено: *поїхав сільською дорогою* (ICTV, Надзвичайні новини, 06.04.2017 р., 19.20, журналіст); *ця фейкова інформація, яка шириться людьми* (NewsOne, Студія Live прямий ефір, 25.02.2017 р., 13.15, ведуча); *телефоном нам повідомила головна комунальниця міста* (ICTV, Факти, 28.04.2017 р., 18.45, журналістка); *це відео шириться інтернетом* (ICTV, Надзвичайні новини, 06.04.2017 р., 19.20, ведуча). Зазначимо, що іменники у формі орудного відмінка *дорогою*, *інтернетом* цілком можуть бути адвербіалізовані і переходити в розряд прислівників, адже відповідають на питання прислівника способу дії *як? у який спосіб?* Це підтверджують дослідження зі стилістики Л.І.Мацько: “Форми орудного відмінка іменників у результаті адвербіалізації поповнили і поповнюють розряд прислівників і вже як прислівники функціонують майже в усіх стилях мовлення (*часом, літом, долом, горою, стіною, чином, способом, методом, шляхом*)” [7, с. 54].

Форми давального відмінка в мові сучасного українського телебачення все частіше фіксуються з варіантним вибором флексії *-ові, -еві, -сві*, витісняючи поволі узвичаєну з російською мовною традицією флексію *-у, -ю*: *склали присягу на вірність українському народові* (NewsOne, Newsroom, 20.11.2016 р., 12.00, ведучий); *те, що не дозволено австралійському прем'єрові* (ICTV, Інсайдер, 10.02.2017 р., 10.10, ведучий); *залишитися невідомим п'яному водієві не вдалося* (ICTV, Надзвичайні новини, 04.05.2017 р., 09.15, журналіст); *заніс хабаря професорові за екзамен* (СТБ, Вікна, 31.03.2017 р., 18.00, журналіст). Окрім стилістичного вираження, “флексійні морфи словоформ, що стоять у формі давального відмінка (наприклад, *прем'єрові, водієві* – О.З.) можуть бути зумовлені позицією у слові і перебувати між собою у відношенні додаткової дистрибуції, коли вони мають тотожне (інваріантне) значення і частково схожу фонемну форму” [5, с. 12]. У такому разі йтиметься про аломорфію (комбінаторну

варіантність) морфем, а не про дублетну, факультативну варіантність (власне варіанти), адже відомо, що “аломорф – це морф певної морфемі, зовнішня несхожість якого порівняно з іншими морфами тієї самої морфемі зумовлена фонемним складом сусідніх морфів і, отже, тільки його позицією у слові. Однак відомо, що з позиції мовної норми української національної мови передбачається “можливий вибір з двох варіантних закінчень давального відмінка *–ові, еві (-сві) та –у (-ю)*” [4, с. 387]. Можна припустити, що можливий означає вільний, незалежний, тобто такий, що здатний змінювати один одного у будь-якій позиції, а отже цю групу варіантів можна віднести й до дублетних варіантних одиниць.

Характерно, що варіантні словозмінні форми датива, орудного та інших відмінків є ознаками граматичних норм правописної системи 1928 р., яка на той час характеризувалася доволі високим рівнем української мовної культури. Очевидно, що свідомий вільний вибір питомих ознак української мови, що більшою мірою відповідають її самобутності, самоідентичності, про яку пише О.О. Тараненко, вказує на те, що українці прагнуть говорити відмінно від інших споріднених (зокрема східнослов'янських) мов, самодостатньою й милозвучною мовою.

Поява у телевізійному мовленні на певному синхронному зрізі численного й частотного мовного варіантного масиву, як фонетичного, так і формально-граматичного, з часом зумовлює й модифікації у мовній нормі, якщо те чи те мовне явище закріплюється стійкою мовною практикою, згодом кодифікується у словниках і врешті стає мовною традицією як однією з категорій встановлення літературної норми. І цей процес закономірний, адже загальноновизнаним є факт, що мовна норма як система не є суто сталою, статичною; прагнення мовців знайти нові, кращі чи відмінні від інших мов, виражальні мовні засоби зумовлюють непинну динаміку. Проте все ж не слід забувати, що офіційне телевізійне мовлення містить свої чітко окреслені критерії: при поданні свого продукту послуговуватися літературною, всебічно унормованою, відшліфованою мовою, адже мова журналіста – це його інструмент, зброя, яка нерідко є взірцем для наслідування глядацькою аудиторією. На нашу думку, журналістам та ведучим українського телебачення принаймні слід виважніше ставитися до схвальності тих чи інших тенденцій У цьому контексті В.А. Іцкович доволі слушно окреслив антиномію **норма – тенденція**: “У мові постійно існує протиріччя між нормою – тим, що закріплено як обов'язкове для загального вжитку, і тенденцією – тим, що починає проявлятися й розповсюджуватися спочатку як рідковживане –у розмовному мовленні, у професійному і т. д. Тенденція завжди протистоїть нормі” [17, с. 56].

Прагнення носіїв мови і перш за все носіїв об'єктивної інформації для суспільства (тобто журналістів, телеведучих) повернути до активного вжитку деяку автохтонну українську лексику й граматичні форми як варіантні домінантам, ревіталізувати питоми українські норми попередніх епох, вказують на те, що суспільство загалом свідомо обирає прогресивний вектор життєспрямованості, відшукує нові можливості для мовного розвитку країни. Один з наслідків таких прагнень – з'являються певні мовні модифікації, видозміни, варіантні явища, які символізують собою появу нових тенденцій у мові, що ведуть до зміни норм і узусу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І.Р. Ненаукові пристрасі навколо українського правопису / Іван Романович Вихованець // Українська мова. – 2004. – № 2. – [Е. ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: Wed, 01/12/2011 - 15:19 – Kuvalda. – С.5.
2. Городенська К.Г., Демська-Кульчицька О.М., Кабак В.Л. Громова, або де ми помиляємося. – К.: Стандарт. – 2006. – 195 с. – С. 195.
3. Гримашевич Г.І., Ярош М. Займенники в актових книгах Житомирського гродського уряду 1590, 1635 років – [Інтернет-ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.zu.edu.ua/15891/-261.pdf>
4. Клименко Н.Ф. Аломорф // Українська мова. Енциклопедія. – К.: “Укр. енцикл.”, 2000. – 752 с.
5. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови: [Посібник] Ніна Федорівна Клименко, Євгенія Анатоліївна. – К., Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні Національної Академії наук України, 1998.
6. Космеда Т.А. Актуальні процеси мовлення чи “мовний смак” української сучасності? / Тетяна Анатоліївна Космеда // Мовознавство. – 2014. – № 2. – С. 44 – 55.
7. Мацько Л.І. Стилїстика української мови: [Підручник] / Любов Іванівна Мацько, Олеся Михайлівна Сидоренко, Оксана Михайлівна Мацько / За ред. Л.І.Мацько. – К.: Вища шк., 2003. – 462 с.
8. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль: Монографія. – К., Наук. думка, 1976.
9. Полога Л.М. Словник українських морфем (понад 45 000 слів). – К., “Довіра”, 2009, видання 3-є, доповн. і виправл.
10. Проект українського правопису 1999 р. – [<https://uk.wikipedia.org/wiki/>].
11. Русанівський В. М. Варіантність норми // Українська мова. Енциклопедія: Русанівський В. М. – К.: “Укр. енцикл.”, 2000. – 752 с. – С. 60.
12. Словник української мови: в 11 тт./АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К.Білодіда.-К.: Наукова думка, 1970-1980.
13. Словник української мови в 20 тт./Національна академія України української мови.–Інформ. Центр.–К., 2013. – Том 4.
14. Тараненко О.О. Варіанти // Українська мова. Енциклопедія. – К.: “Укр. енцикл.”, 3-є вид., зі змінами і доп., 2007. – С. 64.
15. Тараненко О.О. Нові явища у фонетиці сучасної української мови (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) / Олександр Онисимович Тараненко // Мовознавство, 2016. – № 2. – С. 15-44.
16. Український правопис. – Харків: Перша Друкарня Державного Видавництва України, 1928 р. – 96 с.
17. Ицкович В.А. Языковая норма. – М., “Просвещение”, 1963.
18. Ярцева В.Н. Проблема вариативности на морфологическом уровне языка // Семантическое и формальное варьирование. – М., 1979 – [Інтернет-ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://i-kar-100.narod.ru/referatu/001/002/100.htm>

REFERENCES

1. Vyhovenets, I.R. Much ado about Ukrainian spelling / Ivan Romanovych Vikhovanets/Ukrains'ka mova - 2004. - No. 2. - [E. source]. - Resource access mode: Wed, 01/12/2011 - 15:19 - Kuvalda. - P.5.
2. Horodens'ka K.H., Dems'ka-Kul'chyts'ka O.M., Kabak V.L. The Speech or where we are wrong.–K.:Standart.–2006.–195s.–S. 195.
3. Hrymashevych, G.I., Yarosh, M. The Pronouns in the Zhytomyr Local Government book 1590, 1635 - [Internet resource]. - Resource access mode: <http://eprints.zu.edu.ua/15891/-261.pdf>
4. Klymenko, N.F. Alomorf // Ukrayins'ka mova. Entsyklopediya. – K.: “Ukr. entsykl.”, 2000. – 752 s.
5. Klymenko, N.F., Karpilovs'ka, YE.A. Word-making morphemics in the contemporary Ukrainian literary language: [Guide] Nina Fedorivna Klymenko, Yevgeniia Anatoliivna. - K., O.O. Potebnya Institute of Linguistics, 1998.
6. Kosmeda, T.A. The actual speech processes or "linguistic taste" of Ukrainian modernity? / Tetyana Anatoliivna Kosmeda // Linguistics. - 2014. - No. 2. - P. 44 - 55.
7. Mats'ko, L.I. Ukrainian language Stylistics: [Textbook] / Liubov Ivanivna Mats'ko, Olesia Mikhailivna Sydorenko, Oksana M. Matsko / Ed. L.I.Matsko - K.: Vyshcha shkola, 2003.- 462 pp.
8. Pylinsky, M.M. Language norm and style: Monograph. - K.: Nauk. dumka, 1976.
9. Polyuha, L.M. Dictionary of Ukrainian morphemes (over 45,000 words). - K.:Dovira, 2009, 3rd edition
10. Ukrainian Spelling Project from 1999 - [<https://uk.wikipedia.org/wiki/>].
11. Rusanivs'kyu V. M. Norm variation // Ukrayins'ka mova. Entsyklopediya: Rusanivs'kyu V. M.. – K.: “Ukr. entsykl.”, 2000. – 752 s. – S. 60.
12. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 vols. / Academy of Sciences of the USSR. Institute of Linguistics; Ed. I. K. Bilodid - K.: Naukova dumka, 1970-1980.
13. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 vols. / Academy of Sciences of the USSR. Institute of Linguistics; Ed. I. K. Bilodid - K.: Naukova dumka, 1970-1980.
14. Taranenko, O. Variants // Ukrains'ka mova. Entsyklopediy. - K.: "Ukr. Entsyklopediya ", 3rd ed, 2007. - P. 64.
15. Taranenko, O.O. New phenomena in the phonetics of contemporary Ukrainian language (the end of the 20th century - the beginning of the 21st century) / Alexander Taranenko // Movoznavstvo, 2016. - No. 2. - P. 15-44.
16. Ukrainian Spelling. – Kharkiv: Persha drukarnia derzhavnoho vydavnytstva Ukrainy.1928p.–96 p.
17. Itskovich, V.A. Linguistic norm - M.L. Prosveshchenie, 1963.
18. Yartseva, V.N. The problem of variability on the language morphological level // Semantic and formal variation. - M., 1979 - [Internet resource]. - Resource access mode: <http://i-kar-100.narod.ru/referatu/001/002/100.htm>.

Features of variant phonetic norms actualization and word change forms in the language of modern Ukrainian television

O. M. Zaitseva

Abstract. The article deals with the variant phenomena in the language of modern Ukrainian television; some variant phenomena are analysed that belong to the phonetic structural level of Ukrainian. The article deals with the researches of tendencies that arose up at the level of word change paradigm of journalist word using. It was found out that in the modern language of Ukrainian television channels language variants are presented: phonetic, formal grammar, word change, that with distribution in language practice and in mass media are changing language norms of modern Ukrainian and are autochthonous Ukrainian features.

Keywords: Variant, doublet (duplicate), phonetic norms, forms of word change, language of modern Ukrainian television.

Особенности актуализации вариантных фонетических норм и форм словоизменения в языке современного украинского телевидения

Е. Н. Зайцева

Аннотация В статье обращено внимание на актуализированные ныне в языке современного украинского телевидения определенные вариантные явления, проанализированы некоторые из них, которые относят к фонетическому структурному уровню украинского языка; предпринята попытка исследовать некоторые тенденции, возникающие на уровне словоизменительной парадигматики журналистского речевого текста. Было выяснено, что в современной речи журналистов украинских телеканалов языковые варианты в значительной мере соответствуют автохтонным языковым признакам. Фонетические варианты и формально-грамматические словоизменительные вариантные формы, с распространением в речевой практике и активизацией в СМИ, непременно ведут к изменению устоявшихся языковых норм, и, как следствие, - возможно, к потенциальному изменению речевого зуса в украинском языке.

Ключевые слова: Вариантность, вариант, дублет, фонетические нормы, формы словоизменения, язык современного украинского телевидения.